

Regeringens proposition

1999/2000:8

Yrkesregister m.m.

Prop.
1999/2000:8

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 30 september 1999

Lena Hjelm-Wallén

Britta Lejon
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås lagstiftning som gör det möjligt att fortsätta förberedelserna inför en registerbaserad folk- och bostadsräkning.

Lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999. Enligt 5 § skall uppgifter i de personregister som inrättats med stöd av lagen gallras senast när lagen upphör att gälla. Uppgifterna i registren behövs emellertid för att bygga upp ett lägenhetsregister på riksnivå. Uppgifterna måste därför bevaras även efter år 1999. Detta bör åstadkommas genom att den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram. Med hänsyn till det pågående lagstiftningsarbetet bör förlängning ske till utgången av september 2001.

En ytterligare förutsättning för en registerbaserad folk- och bostadsräkning är att det finns ett yrkesregister. Därför föreslås lagstiftning som gör det möjligt att inrätta ett sådant register. Uppgiftsskyldigheten i 4 och 5 §§ lagen (1992:889) om den officiella statistiken, som avser näringsidkare samt stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet, ändras därigenom så att uppgiftsskyldigheten kommer att gälla antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter..	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken	5
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Statistikens roll i samhället	7
5	Registerbaserad folk- och bostadsräkning	8
5.1	Nuvarande regler om den officiella statistiken.....	8
5.2	Provverksamheten med registerbaserad folk- och bostadsräkning och det fortsatta arbetet	9
5.3	Nuvarande regler för provverksamheten	10
5.4	Förlängd giltighetstid för provverksamhetslagen	10
6	Yrkesregister.....	11
Bilaga 1	Sammanfattning av SCB:s rapport Förutsättningar och kostnader för uppbyggnad av ett yrkesregister i Sverige	15
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	18
Bilaga 3	Statistikregelgruppens författningsförslag	19
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	21
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	23
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 september 1999 .	24

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsavgifter,
2. lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av september 2001.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken Prop. 1999/2000:8

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1992:889) om den officiella statistiken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,	
2. förbrukning av varor och anlitande av tjänster,	
3. antalet anställda, löner och sysselsättning,	3. antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken,
4. lager- och förrådshållning,	
5. investeringar,	
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,	
7. priser för varor och tjänster,	
8. intäkter, kostnader och vinster,	
9. omsättning, tillgångar och skulder,	
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,	
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.	

Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

5 §

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om antalet anställda, löner och sysselsättning.

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Riksdagen beslutade år 1995 att det skall genomföras registerbaserade folk- och bostadsräkningar, (prop. 1995/96:90, bet. 1995/96:FiU6, rskr. 1995/96:117). Samtidigt beslutades att en provverksamhet skulle genomföras i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun för att närmare pröva möjligheterna att bygga upp ett landsomfattande lägenhetsregister, införa folkbokföring på lägenheter, testa statistik kvaliteten och precisera kostnaderna för detta. Riksdagen antog i detta sammanhang lagen (1995:1537) om lägenhetsregister (lägenhetsregisterlagen) och lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter (provverksamhetslagen). Riksdagen beslutade också om vissa ändringar i folkbokföringslagen (1991:481) och i lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister.

Vid registerbaserade folk- och bostadsräkningar (FoB) används uppgifter i befintliga register. Det krävs ett lägenhetsregister med vissa uppgifter om varje lägenhet. Vidare krävs att enskilda personer i flerbostadshus folkbokförs på lägenhet. Då kan man knyta uppgifter om ett enskilt hushåll till en lägenhet.

En annan förutsättning för en registerbaserad FoB är att det finns ett yrkesregister. Inrättandet av ett sådant register för statistiska ändamål har utretts vid flera tillfällen. Statistiska centralbyrån (SCB) har haft regeringens uppdrag att utreda förutsättningarna för och bedriva försöksverksamhet inför upprättandet av ett individbaserat yrkesregister för statistikändamål. SCB redovisade uppdraget i en rapport den 29 januari 1998. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju1999/6).

En arbetsgrupp inom Finansdepartementet med uppgift att ta fram förslag till den författningsreglering som behövs för att möjliggöra registerbaserade folk- och bostadsräkningar redovisade den 20 november 1997 rapporten Lägenhetsregistret - författningsförslag (Ds 1997:77). Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju1999/6).

En arbetsgrupp inom Finansdepartementet med uppgift att lämna förslag till ändringar i författningarna på statistikens område (Statistikregelgruppen) lämnade i en delrapport den 20 april 1998 förslag till författningsändringar för att genomföra SCB:s förslag om yrkesregister. Dessa innebar att uppgiftsskyldigheten för näringsidkare skulle utvidgas med de anställdas yrken. Den fortsatta beredningen i Regeringskansliet av registerbaserade FoB:ar kom till viss del att ändra förutsättningarna för ett yrkesregister. Regeringen uppdrog därför åt Statistikregelgruppen, numera inom Justitiedepartementet, att inkomma med ett nytt förslag till de författningar som krävs för att bygga upp ett yrkesregister. Statistikregelgruppen lämnade sitt förslag i en delrapport den 3 juni 1999. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren

finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju1999/6). Prop. 1999/2000:8
Statistikregelgruppens författningsförslag finns i *bilaga 3*.

Statistikregelgruppen har regeringens uppdrag att senast den 1 december 1999 redovisa förslag till ändringar i författningarna på statistikens område, och skall senast den 1 mars 2000 redovisa författningsförslag om uppbyggnad av lägenhetsregister, folkbokföring på lägenheter och registerbaserade folk- och bostadsräkningar. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 september 1999 att inhämta *Lagrådets* yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i propositionens lagförslag beaktat Lagrådets synpunkter. Därtill har en mindre ändring av språklig art gjorts i förslaget till ändring i provverksamhetslagen.

4 Statistikens roll i samhället

Statistik över allmänna samhällsförhållanden är en nödvändig kunskapskälla för att kunna utveckla demokrati och ekonomi i ett samhälle. Den statliga statistiken ligger till grund för planering och beslut på internationell, nationell, regional och kommunal nivå liksom inom specifika samhällssektorer. Det pågående fördjupade samarbetet inom EU och den förestående utvidgningen av antalet medlemsländer förutsätter god tillgång till jämförbar statistik, främst ekonomisk statistik. Statistik är en självklar utgångspunkt när förändringar i valdeltagandet och befolkningens attityder till demokratin i stort undersöks och debatteras. Konsekvenserna av de senaste årens stora ekonomiska besparingar på statsbudgeten kan inte utvärderas utan stöd av statistiskt material. Förutsättningarna för jämställdhetsarbetet underlättas om den individbaserade statistiken är könsuppdelad. Utbildningsväsendet använder sig också i hög grad av statistik. Forskningen har behov av omfattande, detaljerade statistiska underlag, ofta i form av individdata. Statistik är dessutom en viktig förutsättning för massmedias kritiska granskning av samhället.

Den svenska officiella statistiken bygger sedan länge på en omfattande användning av administrativa uppgifter med vars hjälp man byggt upp olika statistiska register. Registren används både som bas för urvalsundersökningar och för att ta fram totalräknad registerstatistik av olika slag. Fördelen med registerbaserad statistik framför statistik baserad på urvalsundersökningar är stora kostnadsbesparingar för datainsamling och minskad börda för uppgiftslämnarna. Sverige har tillsammans med övriga nordiska länder kommit längst när det gäller att utnyttja administrativa register för statistiska ändamål. Inom EU har Kommissionen och vissa medlemsländer tidigare varit kritiska till

användning av administrativa register för detta ändamål. Sverige har varit pådrivande i denna fråga inom EU och också fått gehör för detta, vilket fått till följd att Kommissionen numera accepterar och även rekommenderar denna metodik. Ett viktigt skäl är önskemål om att begränsa uppgiftslämnandet. Flera medlemsländer har övergått till att ta fram statistik på detta sätt.

Registerbaserade folk- och bostadsräkningar är ett led i strävan att genom ökad användning av administrativa register för statistikändamål förenkla statistikproduktionen och minska uppgiftslämnandet. Redan tidigare har folk- och bostadsräkningarna i stor utsträckning byggts på registeruppgifter. Det som saknats för att möjliggöra en övergång till helt registerbaserade undersökningar är register över lägenheter och yrken. Danmark och Finland tillämpar sedan flera år helt registerbaserade folk- och bostadsräkningar med stor framgång.

God tillgänglighet är en förutsättning för att sprida den kunskap som finns i allt insamlat statistiskt material. Statistikdatabaserna vid SCB innehåller en stor mängd statistisk samhällsinformation som kan vidarebearbetas av användaren. Databaserna är i dag tillgängliga på Internet och avgiftsbelagda. För att öka tillgängligheten till denna stora kunskapsmängd är det angeläget att tillgången till databaserna görs avgiftsfri. Regeringen kommer därför att uppdraga åt SCB att påbörja ett arbete som syftar till fri tillgång till de statistiska databaserna.

5 Registerbaserad folk- och bostadsräkning

5.1 Nuvarande regler om den officiella statistiken

Den grundläggande regleringen av den officiella statistiken finns i lagen (1992:889) om den officiella statistiken (statistiklagen). I 1 § andra stycket föreskrivs att officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för enskilda finns i 3-8 §§. Uppgiftsskyldigheten är förenad med vissa tvångsmedel som regleras i 11-13 §§.

Ytterligare bestämmelser om den officiella statistiken finns i förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken (statistikförordningen). I 2 § föreskrivs att officiell statistik är sådan statistik som förtecknas i bilagan. I förordningen finns också bestämmelser om vad som gäller vid insamling av uppgifter, om samråd och information samt om statistikens tillgänglighet. I bilagan till statistikförordningen förtecknas statistiken på respektive område under ett 20-tal rubriker. Vidare anges vilken myndighet som är ansvarig.

Efter införandet av statistiklagen genomfördes en författningsreglering av de personregister som används för att ta fram officiell statistik och som innehåller särskilt känsliga uppgifter. De övergripande bestämmelserna om dessa infördes i lagen (1995:606) om vissa personregister för officiell

statistik (statistikregisterlagen). I lagen föreskrivs att registren får föras endast för framställning av statistik och endast av den myndighet som ansvarar för den officiella statistik som uppgifterna i registret är avsedda för. Personregister får inrättas och föras endast enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Kompletterande föreskrifter om de olika registren finns i förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterförordningen). Förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om de register som omfattas av statistikregisterlagen med föreskrifter om ändamål, innehåll och om tillåtna sambearbetningar. Förordningen omfattar 13 personregister hos SCB och 18 personregister hos andra statistik- och registeransvariga myndigheter. Den innehåller också en reglering av användningen av uppgifter för SCB:s databasservice.

5.2 Proverksamheten med registerbaserad folk- och bostadsräkning och det fortsatta arbetet

Regeringen beslutade den 1 februari 1996 att ge Lantmäteriverket, Riksskatteverket och Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att genomföra en provverksamhet med uppbyggnad av lägenhetsregister och folkbokföring på lägenheter i Gävle kommun och i Högalids församling i Stockholms kommun. Regeringen beslutade vidare den 23 maj 1996 och den 24 april 1997 att ge Riksrevisionsverket i uppdrag att granska provverksamheten och lämna förslag till kostnadsbegränsningar.

Myndigheterna redovisade under 1997 uppdragen i ett antal rapporter och slutredovisade provverksamheten i en rapport den 15 april 1998. Enligt myndigheterna fungerade uppläggningsen av lägenhetsregistret i försöksområdena tillfredsställande medan folkbokföringen på lägenheter innebar vissa problem genom att en mindre del av befolkningen inte kunde folkbokföras på lägenhet. Mot denna bakgrund beslutade regeringen att ge SCB i uppdrag att utreda en alternativ metod för att genomföra nästa folk- och bostadsräkning år 2000. Enligt denna metod skulle SCB utnyttja registret över 1990 års folk- och bostadsräkning och göra en kompletterande uppgiftsinsamling. En sådan engångslösning bedömdes dock bli mycket kostsam.

Mot denna bakgrund bedömde regeringen i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) fortsatta investeringar för att möjliggöra registerbaserade folk- och bostadsräkningar vara det bästa alternativet. Detta är en långsiktig investering som lägger grund för framtida folk- och bostadsräkningar och möjliggör besparingar för staten och kommunerna. Problemen i folkbokföringen bedöms vara av övergående karaktär och kunna lösas bl.a. genom stabila lägenhetsbeteckningar. På grund av förseningarna kan en registerbaserad folk- och bostadsräkning genomföras först år 2004 eller 2005. En förutsättning är ett landsomfattande lägenhetsregister, ett yrkesregister och folkbokföring på lägenheter. Vidare krävs lagreglering av genomförandet av folk- och bostadsräkningen med den behandling av

5.3 Nuvarande regler för provverksamheten

Lägenhetsregisterlagen innehåller bestämmelser om ändamål och innehåll för lägenhetsregistret samt skyldighet för fastighetsägare att lämna uppgift om adress och lägenhetsbeteckning. Lagen trädde i kraft för Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun den 1 januari 1996 och i övrigt den dag regeringen bestämmer.

Lägenhetsregisterförordningen innehåller en rad kompletterande föreskrifter om främst registerinnehållet, som specificeras på variabelnivå. Förordningen trädde i kraft den 15 juni 1996.

Provverksamhetslagen reglerar rätten att föra vissa personregister för provverksamheten. Lagen upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999.

Provverksamhetsförordningen innehåller en rad kompletterande föreskrifter om innehållet i de register som får föras för provverksamheten samt om rätten att sambearbeta personuppgifter. Förordningen trädde i kraft den 15 juni 1996.

I 6 § folkbokföringslagen föreskrivs att en person som är bosatt på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter skall folkbokföras också på lägenhet. Lagen innehåller några ytterligare bestämmelser om folkbokföring på lägenhet och om lägenhetsbeteckningar. För Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun trädde bestämmelserna i kraft den 1 januari 1996 och i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

I 6 § lagen om folkbokföringsregister föreskrivs att ett lokalt folkbokföringsregister får innehålla uppgifter om bl.a. lägenhetsbeteckning. För Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun trädde bestämmelserna i kraft den 1 januari 1996 och i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

5.4 Förlängd giltighetstid för provverksamhetslagen

<p>Regeringens förslag: Den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram till utgången av september 2001.</p>

Statistikregelgruppens förslag: Den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram till utgången av år 2001.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna godtar statistikregelgruppens förslag. *Datainspektionen* påtalar de problem som kan uppkomma om giltighetstiden för provverksamhetslagen förlängs så att lagen skall gälla efter den 30 september år 2001, då personuppgiftslagens bestämmelser blir tillämpliga på behandlingen av personuppgifter.

Skälen för regeringens förslag: Provverksamhetslagen upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år

1999. Enligt 5 § skall uppgifter i de personregister som inrättats med stöd av lagen gallras senast när lagen upphör att gälla.

De uppgifter som ingår i registren behövs för att bygga upp ett lägenhetsregister på riksnivå. Eftersom detta arbete inte kan avslutas före utgången av 1999 måste uppgifterna därför bevaras även efter år 1999. Detta åstadkoms genom att den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram.

Personuppgiftslagen (1998:204) trädde i kraft den 24 oktober 1998. Samtidigt upphävdes datalagen (1973:289). Enligt punkt 2 av övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen gäller dock datalagen t. o. m. den 30 september 2001 för sådan behandling av personuppgifter som påbörjats före den 24 oktober 1998. Med hänsyn härtill och till det pågående lagstiftningsarbetet beträffande den registerbaserade folk- och bostadsräkningen, som kommer att innebära en anpassning till personuppgiftslagen, skall förlängning ske till utgången av september 2001.

6 Yrkesregister

Regeringens förslag: Uppgiftsskyldigheten i 4 och 5 §§ statistiklagen för näringsidkare samt för stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att gälla antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken.

Statistikregelgruppens förslag: Uppgiftsskyldigheten i 4 och 5 §§ statistiklagen för näringsidkare samt för stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att gälla sysselsättning, löner och yrken i fråga om anställda.

SCB:s förslag överensstämmer i stort med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över SCB:s förslag förordar ett yrkesregister. *Socialstyrelsen* anser att alla uppgifter till yrkesregistret skall inhämtas i ett sammanhang från medborgarna själva. *Arbetskyddsstyrelsen* ser en risk för underskattning av antalet anställda i de fall då sysselsättning, lön eller yrke inte rapporteras för samtliga. Antalet anställda bör därför i fortsättningen begäras in som en separat uppgift. *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Näringslivets nämnd för regelgranskning* tillstyrker att befintliga yrkesuppgifter i lönestatistiken används som underlag för yrkesregistret men avstyrker att registreringsarbetet kompliceras genom övergång till en mer detaljerad kodningsnivå efter uppbyggnadsskedet. De båda organisationerna föreslår att en undersökning görs av möjligheterna att helt eller till stor del undvika den av SCB föreslagna direktinsamlingen av yrkesuppgifter hos företag som inte ingår i lönestatistiken. *Datainspektionen* anser att de uppgifter om yrke som behövs för statistikändamål och som bl.a. följer av EU-krav väl tillgodoses genom att den enskilde själv lämnar uppgiften på sätt som skett genom traditionella folk- och bostadsräkningar.

Flertalet remissinstanser godtar statistikregelgruppens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med ett yrkesregister är att ersätta den insamling av yrkesuppgifter som tidigare skett från enskilda i samband med folk- och bostadsräkningarna. Dessa uppgifter finns inte i något befintligt register. Insamlingen måste därför ske på något annat sätt. Som nämnts i det föregående har SCB på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna för ett individbaserat yrkesregister och bedrivit försöksverksamhet inför införandet av ett sådant register.

Ett yrkesregister skall tillgodose myndigheters, organisationers, forskningens m.fl. krav på relevanta data. Yrkesuppgifter används för bl.a. planering inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och socialförsäkringarna, utbildningsplanering, samhällsplanering samt yrkesmedicinsk och samhällsvetenskaplig forskning. Uppgift om yrke är också en viktig variabel i arbetet för ökad jämställdhet mellan könen. Det övergripande målet med uppgifterna i ett yrkesregister är att bilda underlag för framställning av officiell statistik. Uppgifter i registret kan användas tillsammans med andra uppgifter för officiell statistik.

Regeringen har i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) föreslagit att ett yrkesregister byggs upp på det sätt som SCB har förordat. Det innebär att man utnyttjar befintliga uppgifter och gör kompletterande insamlingar. Uppgiftslämnarna belastas då inte ytterligare. Den grupp som skall registreras är alla förvärvsarbetande i åldern 16-64 år. Registret skall omfatta både anställda och egna företagare och innehålla en yrkesuppgift per person. På sikt kan yrkesregistret utvidgas till att omfatta fler anställningsförhållanden per person och personer som saknar förvärvsarbete. Sysselsättningsregistrets population kan därvid utgöra grunden. Yrkesuppgifter för anställda kan i första hand hämtas från underlaget till den officiella lönestatistiken. Kompletterande uppgifter om anställda och företagare kan hämtas från olika SCB-register. Resterande uppgifter för anställda kan i huvudsak hänföras till små företag utanför lönestatistiken. För var och en av dessa kan insamlingen göras antingen för hela populationen på en gång eller enligt ett rullande schema. Uppgifterna förutsätts samlas in med uppgiftsplikt. Av kostnadsskäl förordas en enkätundersökning enligt ett rullande schema där en femtedel av företagen kontaktas per år. Uppbyggnadstiden för registret beräknas bli fyra år. Avsikten är att registret skall vara färdigt när den registerbaserade folk- och bostadsräkningen skall genomföras. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1998/99FiU:27, rskr. 1998/99:249).

Socialstyrelsen förordar att uppgifterna till yrkesregistret samlas in direkt från medborgarna. Från kvalitetssynpunkt är troligtvis en personenkät med frågor om yrke och huvudsakliga arbetsuppgifter den bästa metoden. Det är dock inte rimligt att genomföra en sådan enkät med tanke på uppgiftslämnarbördan och de stora kostnader som en sådan undersökning innebär. Kvaliteten i yrkesregistret bör successivt kunna öka genom de förslag till förbättringar som SCB har presenterat.

Svenska arbetsgivareföreningen och *Näringslivets nämnd för regelgranskning* har föreslagit att det undersöks om det är möjligt att helt eller delvis undvika en direktinsamling av yrkesuppgifter hos företag som

inte ingår i lönestatistiken. SCB redovisade den 17 mars 1999 en särskild konsekvensanalys enligt förordningen om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor (Fm 1998:2). SCB konstaterar i sin analys att användbarheten av ett yrkesregister minskar väsentligt om man helt avstår från att samla in uppgifter från de små företag som inte ingår i lönestatistiken. En allmän bedömning är att nya arbetstillfällen i första hand kommer att skapas i mindre och medelstora företag. Den yrkesmässiga exponeringen kan också vara annorlunda i små företag än i stora, vilket skulle försvåra analysen av hälsorisker. Enligt SCB är det emellertid möjligt att utesluta en insamling av yrkesuppgifter från företag med en anställd. Detta skulle innebära att ca 110 000 företag får en enkät vart femte år, dvs. drygt 20 000 företag per år, vilket är en minskning med ca 70 000 företag jämfört med SCB:s ursprungliga förslag. SCB kommer under uppbyggnadsperioden av yrkesregistret att ha fortsatt kontakt med företagarnas organisationer i fråga om åtgärder för att underlätta uppgiftslämnandet för företagen.

Personuppgiftslagen (1998:204) innehåller allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. Syftet med lagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Det finns inte några bestämmelser om när behandling av personregister bör regleras i en sär författning. Saken får avgöras från fall till fall. Allmänt kan sägas att en särreglering kan vara motiverad t.ex. när behandlingen omfattar personuppgifter om hela befolkningen eller en stor del av denna eller när det rör sig om känsliga personuppgifter.

Statistikregelgruppen kommer senare att lämna förslag till en samlad författningsreglering av den officiella statistiken. En fråga som arbetsgruppen har att ta ställning till är om registret bör författningsregleras i det sammanhanget.

Med hänsyn till det nu nämnda arbetet och med beaktande av karaktären av de personuppgifter som behandlingen kommer att avse finns inte skäl att nu föreslå särregler för behandlingen utöver personuppgiftslagens regler.

Kvaliteten på materialet i yrkesregistret förutsätter en skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgifter om de anställdas yrken. Den uppgiftsskyldighet som för närvarande gäller för näringsidkare föreskrivs i 4 § statistiklagen. I första stycket 3 föreskrivs att uppgifter om näringsverksamhet skall lämnas i fråga om antalet anställda, löner och sysselsättning. En motsvarande bestämmelse för stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet finns i 5 § och för kommuner m.fl. görs i 6 § en hänvisning till 4 §.

Bestämmelserna i statistiklagen om uppgiftsskyldighet för näringsidkare, stiftelser m.fl. beträffande den officiella statistiken skall kompletteras och ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att omfatta även uppgift om yrke. Den uppgiftsskyldighet för näringsidkare, som redogjorts för i det föregående, omfattar nu bl.a. antalet anställda. Avsikten är inte att den skyldigheten skall upphöra. Som Lagrådet påpekat bör uppgiftsskyldighetens omfattning uttryckligen framgå av bestämmelserna. Bestämmelsen skall mot bakgrund härav utformas så att

uppgiftsskyldigheten kommer att gälla antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken. Prop. 1999/2000:8

Den föreslagna ändringen skall gälla från den 1 januari 2000.

Finansiering

Kostnaderna för yrkesregistret beräknas till 8 miljoner kronor per år. Som regeringen tidigare har redovisat i 1999 års ekonomiska vårproposition (sid 88) och budgetpropositionen för 1999 (volym 2, sid 25) skall kostnaderna finansieras genom att anslaget A13 *Utvecklingsarbete* under utgiftsområde 2 minskas med 2 miljoner kronor, anslaget B1 *Riksförsäkringsverket* under utgiftsområde 10 minskas med 2 miljoner kronor, anslaget B3 *Forskning, utveckling och utbildning m.m.* under utgiftsområde 14 minskas med 2 miljoner kronor och anslaget E2 *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område* minskas med 2 miljoner kronor.

Sammanfattning av SCB:s rapport Förutsättningar och kostnader för uppbyggnad av ett yrkesregister i Sverige (dnr Ju1999/6/F)

Prop. 1999/2000:8
Bilaga 1

Användning och behov

SCB bedömer att behovet av ett yrkesregister, uppbyggt som ett personregister med minst en yrkesuppgift per förvärvsarbetande person, är väl styrkt. En yrkesredovisning behövs i en mängd olika statistikgrenar. Det är rationellt att täcka dessa behov med hjälp av ett yrkesregister. EU-kraven understryker detta.

Alternativa datainsamlingsmetoder

SCB har funnit att det finns alternativa huvudvägar vad gäller datainsamlingsmetoder: antingen samla in data via individer eller via företag och myndigheter.

Ett alternativ är att arbetsgivarnas kontrolluppgift till skattemyndigheten i januari varje år utökas med en yrkesuppgift som efter registrering vidarebefordras till SCB. Metoden har inte kunnat provas. Riksskatteverket anser att det finns risk för sammanblandning av uppgifter, vilket kan försena taxeringsprocessen. Ett stort antal dataprogram måste dessutom göras om.

Ett annat alternativ är att samla in yrkesuppgifterna genom en enkät till arbetsgivarna. Metoden har provats på 200 slumpmässigt utvalda mindre företag. Hälften av företagen fick koda sina anställda enligt den nya yrkesstandarden (SSYK) på tresiffernivå, medan den andra hälften fick lämna yrkesuppgifter i klartext om sina anställda. Som underlag för reconcilieringen inhämtades uppgift om yrke och huvudsakliga arbetsuppgifter från varje anställd. Andelen felklassificerade av dem som kodats centralt av SCB på firsiffernivå utifrån klartexter var betydligt högre än för dem som företagen kodat på tresiffernivå.

Ett tredje alternativ är att samla in yrkesuppgifterna från lönestatistiken. Nuvarande lönestatistik omfattar inom offentlig sektor 1,2 miljoner anställda och inom privat sektor drygt 1,1 miljoner anställda. Inom offentlig sektor genomförs i princip separata totalundersökningar av varje delsektor. Urvalsundersökning tillämpas för både arbetare och tjänstemän inom privat sektor. Utredningen om ett förstärkt förlikningsmannainstitut har föreslagit vissa förbättringar av lönestatistiken inom privat sektor, bl.a. att alla företag med fler än 20 anställda skall totalundersökas. När det gäller klassificering av yrke i lönestatistiken används flera olika system. Inom den privata sektorn tillämpas den nya yrkesstandarden SSYK, medan varje delsektor inom den offentliga sektorn har sina egna befattningsnomenklaturer som man försöker översätta till SSYK. Ett prov för att utvärdera lönestatistikens kvalitet har genomförts. I undersökningen ingick 4 000 slumpmässigt utvalda personer. Resultaten visar att yrkesuppgifterna i lönestatistiken för närvarande har brisfällig kvalitet.

Felorsakerna varierar beroende på uppgiftslämnare. Det totalt sett viktigaste är fel i översättningsnyckel vilket, oftast beror på att den interna befattningskoden är svår att översätta till SSYK, och en felaktig kodning.

SCB har också undersökt möjligheterna att hämta in yrkesuppgifter från andra källor, exempelvis försäkringskassorna, arbetslöshetskassorna, Arbetsmarknadsverkets databaser, allmänhetens självdeklarationer och Pliktverkets databaser.

Överväganden och förslag

SCB har i inventeringen av olika datainsamlingsmetoder haft svårt att hitta befintliga, heltäckande och tillräckligt detaljerade yrkesuppgifter. Trots detta anser SCB att det inte är rimligt att skapa någon ny primärkälla. Skälen är främst ekonomiska. Ur kvalitetssynpunkt är säkerligen en personenkät med frågor om yrke och huvudsakliga arbetsuppgifter den överlägset bästa metoden. SCB avvisar dock tanken på en direktenkät till samtliga individer eller hushåll som både en ekonomisk och praktisk omöjlighet. Med tanke på uppgiftslämnarbördan ser SCB det inte som möjligt att införa en ny direktinsamling från samtliga företag eftersom många företag redan lämnar yrkesuppgifter i andra sammanhang. Däremot bör företag som inte lämnar yrkesuppgifter kunna bidra med uppgifter. SCB:s förslag innebär i stället att man utnyttjar befintliga uppgifter och gör kompletterande insamlingar. Därmed belastar man inte uppgiftslämnarna med dubbla insamlingar. Målpopulationen skall utgöras av alla förvärvsarbetande i åldern 16-64 år. Registret bör vara årligt och så heltäckande som möjligt och inte baseras på urval. Det skall omfatta både anställda och egna företagare, med en yrkesuppgift per person. Strävan bör vara att yrkesregistret på sikt kan utvidgas till att omfatta fler personer och anställningsförhållanden. Vid avgränsningen av målpopulationen skall sysselsättningsregistrets (ÅRSYS) population utgöra grunden. Dessutom inkluderas personer utanför ÅRSYS som har haft en kontrolluppgift med en löneinkomst om minst 50 000 kr per år. Den totala målpopulationen uppgick 1996 till ca 4 miljoner personer, varav drygt 100 000 kan hänföras till det sistnämnda kriteriet.

Yrkesuppgifter för anställda hämtas i första hand från den officiella lönestatistiken. Kompletterande uppgifter om anställda och företagare hämtas från olika SCB-register. Ytterligare uppgifter skulle kunna hämtas från bl.a. parternas lönestatistik. Om arbetsförmedlingarna på sikt kan knyta en tillsatt ledig plats till person, skapas en ny viktig källa. Resterande yrkesuppgifter för anställda kan i huvudsak hänföras till de 180 000 små företag (1-20 anställda) utanför lönestatistiken. För anställda i dessa företag kan yrkesuppgifter samlas in antingen genom en enkätundersökning eller genom yrkesuppgiften på kontrolluppgiften. Insamlingen kan göras antingen för hela populationen på en gång eller för en femtedel per år enligt ett rullande schema. Uppgifterna förutsätts insamlas under uppgiftsplikt. SCB förordar att yrkesuppgiften samlas in genom att skicka ut enkäter till en femtedel av företagen varje år enligt ett rullande schema (36 000 företag per år). Målsättningen är att på sikt skapa

ett register på fyrsiffernivå enligt SSYK. Under ett uppbyggnadsskede kommer registret att vara mindre detaljerat på tresiffernivå.

Prop. 1999/2000:8
Bilaga 1

Kvalitetsförbättringar och kvalitetssäkring

SCB kommer redan inom ramen för lönestatistiken att ta upp diskussioner med de inblandade uppgiftslämnarna och statistikproducenterna om att rätta till konstaterade brister i täckning och kvalitet. Bättre instruktioner, utbildning och granskning bör kunna höja kvaliteten avsevärt. För att kunna förbättra översättningsnycklarna krävs vissa förbättringar i de interna befattningsnomenklaturerna. Ett mål bör vara att kvaliteten motsvarar yrkesuppgifterna i en traditionell folk- och bostadsräkning. Det innebär att det slutliga registret bör ha små täckningsbrister (inte mer än 5-10%) och att andelen felklassificeringar inte bör överstiga 10-15%. SCB vet dock av erfarenhet från uppbyggnad av andra stora register, såsom utbildnings- och sysselsättningsregistret, att det kan komma att ta några år innan olika åtgärder ger önskad effekt. Yrkesuppgifterna i yrkesregistret kommer att kontrolleras fortlöpande, dels via rutinerna i datainsamlingsfasen, dels via årliga processdata från datainsamlingen. Dessutom kommer årliga jämförelser att göras med arbetskraftsundersökningarna (AKU). Mera resurskrävande evalveringar förslås utföras vart femte år eller när processtatistiken och resultaten från de årliga sambearbetningarna med AKU tyder på att kvaliteten förändrats sedan evalveringen. Målet bör vara att kunna göra en kvalitetsdeklaration varje år.

Kostnader

Genom en samordning mellan lönestatistiken och ett kommande yrkesregister begränsas kostnaderna för ett yrkesregister avsevärt. SCB förutsätter att de yrkesuppgifter från lönestatistiken som behövs för registret fritt ställs till SCB:s förfogande. Inga kostnadsberäkningar har gjorts för förvärv av dessa uppgifter. Den stora kostnaden uppstår i stället vid insamlingen av yrkesuppgifter från de ca 180 000 företag som står utanför lönestatistiken. Under uppbyggnadsskedet beräknas den årliga kostnaden bli ca 8 miljoner kronor, medan driftkostnaderna för påföljande år kommer att bli något lägre, ca 6 miljoner kronor. SCB föreslår att uppbyggnaden och driften av yrkesregistret skall vara anslagsfinansierad.

Remissyttranden över Rapporten Lägenhetsregistret - författningsförslag (Ds 1997:77) har lämnats av Datainspektionen, Riksrevisionsverket, Post- och telestyrelsen, Posten AB, Statistiska centralbyrån, Riksskatteverket, Riksarkivet, Lantmäteriverket, Svenska kommunförbundet, Företagarnas uppgiftslämnardelegation, Stockholms kommun, Gävle kommun, Västerås kommun, Orust kommun, Härjedalens kommun, Norrköpings kommun, Gotlands kommun, Norrtälje kommun, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, Riksbyggen, HSB, Föreningen för kommunal statistik och planering, Sveriges fastighetsägareförbund och Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation.

Remissyttranden över SCB:s rapport Förutsättningar och kostnader för uppbyggnad av ett yrkesregister i Sverige (dnr Ju1999/6/F) har lämnats av Datainspektionen, Socialstyrelsen, Riksförsäkringsverket, Statistiska centralbyrån, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Riksarkivet, Närings- och teknikutvecklingsverket, Arbetarskyddsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Arbetslivsinstitutet, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Forskningsrådsnämnden, Humanistiskt-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Epidemiologiskt centrum, Karolinska institutet, Jämställdhetsombudsmannen, Socialforskningsinstitutet vid Stockholms universitet, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Rådet för arbetslivsforskning, Svenska kommunförbundet, Stockholms kommun, Linköpings kommun, Umeå kommun, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Näringslivets nämnd för regelgranskning, Företagarnas riksorganisation, Folkhälsoinstitutet, Statens skolverk och Högskoleverket.

Remissyttranden över Statistikregelgruppens delrapport Yrkesregister m.m. (dnr Ju1999/2598) har lämnats av Datainspektionen, Socialstyrelsen, Riksförsäkringsverket, Statistiska centralbyrån, Riksrevisionsverket, Statskontoret, Riksskatteverket, Riksarkivet, Lantmäteriverket, Arbetarskyddsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Svenska kommunförbundet, Forskningsrådsnämnden, Svenska arbetsgivareföreningen, Företagarnas riksorganisation, och Näringslivets nämnd för regelgranskning.

Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om
provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari år 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari år 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 2001.

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1992:889) om den officiella statistiken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,
2. förbrukning av varor och anlitande av tjänster,
3. *antalet anställda, löner och sysselsättning,*
3. *sysselsättning, löner och yrke i fråga om anställda,*
4. lager- och förrådshållning,
5. investeringar,
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,
7. priser för varor och tjänster,
8. intäkter, kostnader och vinster,
9. omsättning, tillgångar och skulder,
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.

Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

5 §

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om *antalet anställda, löner och sysselsättning.*

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om *sysselsättning, löner och yrken i fråga om anställda.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Lagrådsremissens lagförslag

Prop. 1999/2000:8
Bilaga 4

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996 och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast *den 30 september 2001*.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1992:889) om den officiella statistiken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Näringsidkare är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om sin näringsverksamhet i fråga om

1. produktion av varor och tillhandahållande av tjänster,
2. förbrukning av varor och anlitan­de av tjänster,
3. *antalet anställda, löner och sysselsättning,*
3. *sysselsättning, löner och yrke i fråga om anställda,*
4. lager- och förrådshållning,
5. investeringar,
6. beställningar, köp, försäljningar och leveranser av varor och tjänster,
7. priser för varor och tjänster,
8. intäkter, kostnader och vinster,
9. omsättning, tillgångar och skulder,
10. sparande samt kapital-, kredit- och valutaförhållanden,
11. omfattning av upplåtelse av nyttjanderätt.

Att särskild uppgiftsskyldighet föreligger för vissa näringsidkare framgår av lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

5 §

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om *antalet anställda, löner och sysselsättning.*

Stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet är skyldiga att för den officiella statistiken lämna uppgifter om *sysselsättning, löner och yrken i fråga om anställda.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-09-17

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 9 september 1999 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter,

2. lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorerna Rickard Sahlsten.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i lagen om den officiella statistiken

Enligt den nuvarande lydelsen av 4 § första stycket 3 lagen om den officiella statistiken omfattar näringsidkarens uppgiftsskyldighet bl.a. antalet anställda. Enligt 5 § gäller detsamma för de där omnämnda stiftelserna och sammanslutningarna. Vid föredragningen i Lagrådet framkom att det inte är avsikten att denna skyldighet skall upphöra. Uppgiftsskyldighetens omfattning bör uttryckligen framgå av bestämmelserna. I båda lagrummen kan förslagsvis orden lyda: ”antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken”.

Förslaget till lag om ändring i lagen om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 september 1999

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande och statsråden
Freivalds, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky,
Östros, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Britta Lejon

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:8 Yrkesregister m.m.